

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 2 marca 2017 r.**

Odesłanie prejudycjalne — Rozporządzenie (WE, Euratom) nr 2988/95 — Ochrona interesów finansowych Unii Europejskiej — Artykuł 3 — Rozporządzenie (EWG) nr 3665/87 — Artykuł 11 — Zwrot niesłusznie przyznanej refundacji wywozowej — Rozporządzenie (EWG) nr 3002/92 — Artykuł 5a — Zabezpieczenie niesłusznie zwolnione — Należne odsetki — Termin przedawnienia — Rozpoczęcie biegu terminu — Przerwanie biegu terminu — Górna granica — Dłuższy termin — Stosowanie

W sprawie C-584/15

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez tribunal administratif de Melun (sąd administracyjny w Melun, Francja) postanowieniem z dnia 5 listopada 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 11 listopada 2015 r., w postępowaniu:

Glencore Céréales France

przeciwno

Etablissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer),

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: T. von Danwitz, prezes izby, E. Juhász, C. Vajda, K. Jürimäe (sprawozdawca) i C. Lycourgos, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Campos Sánchez-Bordona,

sekretarz: V. Tourrès, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 9 czerwca 2016 r., rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Glencore Céréales Francja przez F. Citrona oraz S. Le Roya, avocats,
- w imieniu rządu francuskiego przez D. Colasa, S. Ghiandoni oraz A. Daly, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez A. Bouqueta, J. Baquera Cruza oraz G. von Rintelena, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: francuski.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 8 września 2016 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz.U. 1995, L 312, s. 1), art. 11 rozporządzenia Komisji (EWG) nr 3665/87 z dnia 27 listopada 1987 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. 1987, L 351, s. 1), zmienionego rozporządzeniem Komisji (WE) nr 495/97 z dnia 18 marca 1997 r. (Dz.U. 1997, L 77, s. 12) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 3665/87”), i art. 5a rozporządzenia Komisji (EWG) nr 3002/92 z dnia 16 października 1992 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady kontroli wykorzystania lub przeznaczenia produktów z interwencji (Dz.U. 1992, L 301, s. 17), zmienionego rozporządzeniem Komisji (WE) nr 770/96 z dnia 26 kwietnia 1996 r. (Dz.U. 1996, L 104, s. 13) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 3002/92”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Glencore Céréales France (zwaną dalej „spółką Glencore”) a Établissement national des produits de l’agriculture et de la mer (krajowy urząd ds. produktów rolnych oraz morskich, zwany dalej „FranceAgriMer”) w przedmiocie zapłaty odsetek przypadających od refundacji wywozowych niesłusznie otrzymanych przez tę spółkę.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 2988/95

- 3 Motyw 3 rozporządzenia nr 2988/95 stanowi:

„[...] we wszystkich dziedzinach należy przeciwstawiać się działaniom przynoszącym szkodę interesom finansowym [Unii]”.

- 4 Artykuł 1 tego rozporządzenia przewiduje:

„1. W celu ochrony interesów finansowych [Unii] niniejszym przyjmuje się ogólne zasady dotyczące jednolitych kontroli oraz środków administracyjnych i kar dotyczących nieprawidłowości w odniesieniu do prawa [Unii].

2. Nieprawidłowość oznacza jakiegokolwiek naruszenie przepisów prawa [Unii] wynikające z działania lub zaniechania ze strony podmiotu gospodarczego, które spowodowało lub mogło spowodować szkodę w ogólnym budżecie [Unii] lub w budżetach, które są zarządzane przez [nią], albo poprzez zmniejszenie lub utratę przychodów, które pochodzą ze środków własnych pobieranych bezpośrednio w imieniu [Unii], albo też w związku z niezasadnym wydatkiem”.

5 Artykuł 3 owego rozporządzenia stanowi:

„1. Okres [Termin] przedawnienia [do wszczęcia postępowania] wynosi cztery lata od czasu [momentu] dopuszczenia się nieprawidłowości określonej w art. 1 ust. 1. Zasady [Uregulowania] sektorowe mogą jednak wprowadzić okres [termin] krótszy, który nie może wynosić mniej niż trzy lata.

W przypadku nieprawidłowości ciągłych lub powtarzających się okres [termin] przedawnienia biegnie od dnia, w którym nieprawidłowość ustała [...].

Przerwanie okresu przedawnienia jest spowodowane przez każdy akt [Bieg przedawnienia ulega przerwaniu przez każdą czynność] właściwego organu władzy, o którym [której] zawiadamia się daną osobę, a który [która] odnosi się do śledztwa [dochodzenia] lub postępowania w sprawie nieprawidłowości. Po każdym przerwaniu okres [termin] przedawnienia biegnie na nowo.

Upływ terminu przedawnienia następuje najpóźniej w dniu, w którym mija okres odpowiadający podwójnemu terminowi [...] przedawnienia, jeśli do tego czasu właściwy organ władzy nie wymierzył kary; nie dotyczy to przypadków, w których postępowanie administracyjne zostało zawieszona zgodnie z art. 6 ust. 1.

2. Okres wykonania [Termin na wykonanie] decyzji nakładającej karę administracyjną wynosi trzy lata. Okres [Termin] ten biegnie od dnia uprawomocnienia się decyzji.

Przypadki przerwania i zawieszenia okresu [biegu terminu] przedawnienia zostaną uregulowane we właściwych przepisach prawa krajowego.

3. Państwa członkowskie zachowują możliwość stosowania dłuższego okresu [terminu przedawnienia] niż okres [termin] przewidziany odpowiednio w ust. 1 i 2”.

6 Tytuł II rozporządzenia nr 2988/95 zatytułowany jest „Środki i kary administracyjne”. Zawiera on art. 4 tego aktu, który w ust. 1 i 2 stanowi:

„1. Każda nieprawidłowość będzie pociągała za sobą z reguły cofnięcie bezprawnie uzyskanej korzyści:

- poprzez zobowiązanie do zapłaty lub zwrotu kwot pieniężnych należnych lub bezprawnie uzyskanych,
- poprzez całkowitą lub częściową utratę zabezpieczenia złożonego dla wniosku o przyznanie korzyści lub w momencie otrzymania zaliczki.

2. Stosowanie środków wymienionych w ust. 1 ogranicza się do wycofania uzyskanej korzyści łącznie – jeśli to zostało przewidziane – z odsetkami, które mogą być ustalane w oparciu o stawkę ryczałtową”.

7 Artykuł 5 tego rozporządzenia ustanawia kary administracyjne, do nałożenia których mogą prowadzić zamierzone nieprawidłowości lub nieprawidłowości dokonane przez zaniedbanie.

Rozporządzenie nr 3665/87

8 Rozporządzenie nr 3665/87 zostało uchylone i zastąpione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 800/1999 z dnia 15 kwietnia 1999 r. ustanawiającym wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. 1999, L 102, s. 11; sprostowanie Dz.U. 1999, L 180, s. 53). Spór w postępowaniu głównym pozostaje jednak pod rządami rozporządzenia nr 3665/87.

9 Artykuł 11 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 przewidywał:

„[...] [W] przypadku wypłacenia nienależnej refundacji beneficjent zwraca kwoty nienależnie wypłacone, łącznie z karą stosowaną na podstawie ust. 1 akapit pierwszy, powiększone o odsetki obliczone za okres, który upłynął między płatnością i zwrotem. Jednakże:

- a) w wypadku gdy zwrot jest pokryty z zabezpieczenia jeszcze niezwolnionego, konfiskata tego zabezpieczenia zgodnie z art. 23 ust. 1 lub art. 33 ust. 1 stanowi zwrot należnej kwoty,
- b) w wypadku gdy zabezpieczenie zostało zwolnione, beneficjent uiszcza tę część zabezpieczenia, która uległaby przypadkowi, powiększoną o odsetki obliczone od dnia zwolnienia zabezpieczenia do dnia poprzedzającego dzień zapłaty.

Płatności dokonuje się w terminie 30 dni od dnia otrzymania żądania zapłaty.

[...]” [tłumaczenie nieoficjalne].

Rozporządzenie nr 3002/92

10 Rozporządzenie nr 3002/92 zostało uchylone i zastąpione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1130/2009 z dnia 24 listopada 2009 r. ustanawiającym wspólne szczegółowe zasady kontroli wykorzystania i przeznaczenia produktów objętych interwencją (Dz.U. 2009, L 310, s. 5). Spór w postępowaniu głównym pozostaje jednak pod rządami rozporządzenia nr 3002/92.

11 Artykuł 5a ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 3002/92 miał następujące brzmienie:

„1. W przypadku gdy po zwolnieniu całości lub części zabezpieczenia określonego w art. 5 stwierdza się, że dane produkty w całości lub w części nie zostały wykorzystane w wyznaczony sposób lub nie dotarły do wyznaczonego miejsca przeznaczenia, właściwe władze państwa członkowskiego [...] wymagają [...] od danego podmiotu gospodarczego zapłacenia kwoty równej kwocie zabezpieczenia, która uległaby przypadkowi w przypadku, w którym przed zwolnieniem zabezpieczenia wzięto by pod uwagę niedopełnienie warunków umowy. Niniejsza kwota będzie powiększona o odsetki naliczone od dnia zwolnienia zabezpieczenia do dnia poprzedzającego zapłatę.

Otrzymanie przez właściwe władze kwoty określonej w poprzednim [akapicie] stanowi odzyskanie korzyści finansowych przyznanych nienależnie.

2. Zapłata jest dokonana w terminie nieprzekraczającym 30 dni od daty otrzymania żądania zapłaty.

[...]”.

Prawo francuskie

12 Ustawa nr 2008-561 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie przedawnienia w sprawach cywilnych (JORF nr 141 z dnia 18 czerwca 2008 r., s. 9856) ustanowiła nowe zasady dotyczące przedawnienia w prawie cywilnym, wpisane do art. 2224 code civil (francuskiego kodeksu cywilnego), zgodnie z którym:

„Roszczenia osobiste i majątkowe przedawniają się z upływem pięciu lat od dnia, w którym uprawniony znał albo powinien był znać okoliczności pozwalające na skorzystanie z przysługującego mu uprawnienia”.

13 Artykuł 26 tej ustawy stanowi:

- „I. – Przepisy niniejszej ustawy, które wydłużają termin przedawnienia, stosuje się w wypadku, gdy termin przedawnienia nie upłynął w momencie wejścia tej ustawy w życie. Termin, który już upłynął, podlega uwzględnieniu.
- II. – Przepisy niniejszej ustawy, które skracają terminy przedawnienia, stosuje się w odniesieniu do przedawnień liczonych od momentu wejścia w życie niniejszej ustawy, bez możliwości, aby całkowity termin nie przekraczał terminu przewidzianego ustawą poprzednio obowiązującą.
- III. – W wypadku wytoczenia powództwa przed wejściem w życie niniejszej ustawy postępowanie jest kontynuowane, a orzeczenie zostaje wydane zgodnie ze starą ustawą. Ustawę stosuje się również względem postępowań odwoławczego i kasacyjnego [...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 14 W dniu 26 maja 1999 r. spółka Glencore uzyskała certyfikat zezwalający jej na wywóz 3300 ton jęczmienia do produkcji słoðu luzem oraz uprawniający ją do otrzymania refundacji wspólnotowej.
- 15 Na skutek kontroli przeprowadzonej przez administrację celną, która wykazała nieprawidłowości w sposobie załadunku zbóż na statki przeznaczone do ich wywozu, Office national interprofessionnel des céréales (międzybranżowe krajowe biuro ds. zbóż) wystawiło wezwanie do zapłaty dla spółki Glencore na kwotę 93 933,85 EUR, odpowiadającą niesłusznie otrzymanej refundacji wywozowej i karze administracyjnej w wysokości 50% kwoty refundacji oraz karze umownej stanowiącej równowartość 15% kwoty tej refundacji. To wezwanie do zapłaty zostało doręczone owej spółce w dniu 25 lutego 2004 r.
- 16 W okresie między majem a wrześniem 2000 r. spółka Glencore podpisała zgłoszenia wywozowe na 43 630,130 ton pszenicy zwyczajnej interwencyjnej.
- 17 Wskutek kontroli celnej, która ujawniła nieprawidłowości w sposobie przechowywania zbóż przed ich wywozem, Office national interprofessionnel des céréales wystawiło spółce Glencore w dniu 30 listopada 2005 r. trzy wezwania do zapłaty na kwotę, odpowiednio, 113 685,40 EUR, 22 285,60 EUR i 934 598,28 EUR tytułem zwrotu kwot nienależnie pobranych przez tę spółkę. Wezwania te zostały doręczone spółce Glencore pismem z dnia 5 stycznia 2006 r.
- 18 Po nieskutecznym zaskarżeniu do właściwego sądu wezwań do zapłaty, o których mowa w pkt 15 i 17 niniejszego wyroku, spółka Glencore dokonała płatności żądanych kwot w dniu 6 kwietnia 2010 r. w odniesieniu do pomocy otrzymanej w celu wywozu jęczmienia i 27 września 2010 r. w odniesieniu do pomocy otrzymanej w celu wywozu pszenicy zwyczajnej interwencyjnej.
- 19 Decyzją z dnia 16 kwietnia 2013 r., której załącznik stanowiło nowe wezwanie do zapłaty z dnia 12 kwietnia 2013 r., FranceAgriMer wezwał spółkę Glencore do zapłaty kwoty 289 569,05 EUR z tytułu odsetek od nienależnie pobranej pomocy.
- 20 Spółka Glencore wystąpiła do sądu odsyłającego ze skargą na tę decyzję, podnosząc przedawnienie wymagalności tych odsetek w oparciu o art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95.

21 W tych okolicznościach tribunal administratif de Melun (sąd administracyjny w Melun, Francja) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy z brzmienia [wyroku z dnia 29 marca 2012 r., Pfeifer & Langen, C-564/10, EU:C:2012:190] można wywieść, że art. 3 [rozporządzenia nr 2988/95] znajduje zastosowanie do środków zmierzających do zapłaty odsetek należnych [w myśl art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87] oraz art. 5a [rozporządzenia nr 3002/92]?
- 2) Czy należy uznać, że roszczenie o zapłatę odsetek wynika ze swej istoty z nieprawidłowości »ciągłej lub powtarzającej się«, która ustaje w dniu zapłaty należności głównej, a tym samym rozpoczęcie biegu przedawnienia tego roszczenia zostaje odsunięte w czasie do owego dnia?
- 3) W przypadku odpowiedzi przeczącej na [pytanie drugie]: czy bieg przedawnienia rozpoczyna się w dniu dopuszczenia się nieprawidłowości, która była przyczyną powstania wierzytelności głównej, czy też dopiero w dniu płatności pomocy albo zwolnienia zabezpieczenia, to jest w dniu odpowiadającym rozpoczęciu obliczania wspomnianych odsetek?
- 4) Czy w celu stosowania ustanowionych rozporządzeniem nr 2988/95 zasad dotyczących przedawnienia należy uznać, że każda czynność przerywająca bieg przedawnienia w odniesieniu do roszczenia głównego przerywa także bieg przedawnienia w odniesieniu do odsetek, mimo iż czynności, które przerwały bieg przedawnienia, nie odnoszą się do odsetek, lecz do wierzytelności głównej?
- 5) Czy upływ terminu przedawnienia następuje wraz z upływem maksymalnego terminu przewidzianego [w art. 3 ust. 1 akapit czwarty] rozporządzenia nr 2988/95, jeśli w tym terminie agencja płatnicza żąda zwrotu nienależnie wypłaconej pomocy bez jednoczesnego żądania zapłaty odsetek?
- 6) Czy przewidziany w ogólnych przepisach prawa pięcioletni termin przedawnienia, wprowadzony do prawa krajowego w art. 2224 kodeksu cywilnego ustawą nr 2008-561 [...], mógł zastąpić, w odniesieniu do przedawnień, których terminy jeszcze nie upłynęły w dniu wejścia w życie tej ustawy, przewidziany rozporządzeniem nr 2988/95 termin przedawnienia wynoszący cztery lata – w myśl odstępstwa przewidzianego [w art. 3 ust. 3 wspomnianego rozporządzenia]?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 22 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, że termin przedawnienia przewidziany w tym artykule stosuje się do dochodzenia roszczeń z tytułu odsetek, takich jak te będące przedmiotem w postępowaniu głównym, należnych na podstawie art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 i art. 5a rozporządzenia nr 3002/92.
- 23 Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 1 rozporządzenia nr 2988/95, i jak wynika z motywu trzeciego tego rozporządzenia, wprowadza ono „ogólne zasady dotyczące jednolitych kontroli oraz środków administracyjnych i kar dotyczących nieprawidłowości w odniesieniu do prawa [Unii]”, aby „we wszystkich dziedzinach [...] przeciwstawiać się działaniom przynoszącym szkodę interesom finansowym [Unii]” (wyrok z dnia 11 czerwca 2015 r., Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 24 W ramach tej regulacji w art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95 ustanowiony został czteroletni termin przedawnienia, liczony począwszy od dopuszczenia się nieprawidłowości lub też, w przypadku nieprawidłowości ciągłych lub powtarzających się, od dnia, w którym nieprawidłowość ustała. Jednak zgodnie z tym przepisem w drodze uregulowań sektorowych może zostać wprowadzony termin krótszy, który nie może wynosić mniej niż trzy lata.
- 25 W niniejszym wypadku istotne w tej sprawie uregulowania sektorowe Unii, to jest rozporządzenie nr 3665/87, regulujące system refundacji wywozowych dla produktów rolnych, i rozporządzenie nr 3002/92, dotyczące zasad kontroli wykorzystania lub przeznaczenia produktów z interwencji, nie przewidują przepisów szczególnych z dziedziny przedawnienia.
- 26 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że czteroletni termin, o którym mowa w art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95, ma zastosowanie zarówno do nieprawidłowości pociągających za sobą nałożenie kary administracyjnej w rozumieniu art. 5 tego rozporządzenia, jak i do nieprawidłowości takich jak te stanowiące przedmiot postępowania głównego, stanowiących zgodnie z art. 4 tego rozporządzenia środki administracyjny polegający na cofnięciu bezprawnie uzyskanej korzyści (zob. podobnie wyrok z dnia 11 czerwca 2015 r., Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 27 Na podstawie art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95 każda nieprawidłowość w rozumieniu art. 1 ust. 2 tego rozporządzenia będzie pociągała za sobą z reguły cofnięcie bezprawnie uzyskanej korzyści, w szczególności poprzez zobowiązanie do zapłaty kwot pieniężnych należnych lub zwrotu kwot nienależnie uzyskanych. W art. 4 ust. 2 tego rozporządzenia uściślono ponadto, że stosowanie środków wymienionych w ust. 1 tego artykułu ogranicza się do wycofania uzyskanej korzyści powiększonej – jeśli to zostało przewidziane – o odsetki, które mogą być ustalane w oparciu o stawkę ryczałtową.
- 28 W niniejszej sprawie bezsporne jest, że wezwania do zapłaty w postępowaniu głównym, wydane przez właściwy organ administracyjny w celu odzyskania pomocy i kwot nienależnie uzyskanych przez spółkę Glencore w związku z nieprawidłowościami, jakich się ona dopuściła, zostały wydane na podstawie art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 w odniesieniu do jęczmienia do produkcji słodu luzem oraz art. 5a rozporządzenia nr 3002/92 w odniesieniu do pszenicy zwyczajnej interwencyjnej. Z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, ponadto wynika, że nakaz zapłaty dotyczący dochodzenia odsetek ponad tę pomoc i te kwoty został również przyjęty na podstawie tych przepisów.
- 29 W tym względzie należy podnieść, że przepisy te wyraźnie przewidują, iż zwrot pomocy i kwot nienależnie otrzymanych przez dany podmiot jest powiększony o odsetki, które oblicza się na podstawie tej pomocy i tych kwot proporcjonalnie do czasu, jaki upłynął między chwilą ich otrzymania i chwilą ich zwrotu. Artykuł 5a ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 3002/92 uściśla w tym względzie, że otrzymanie przez właściwe władze kwoty określonej w taki sposób stanowi odzyskanie korzyści finansowych przyznanych nienależnie danemu podmiotowi.
- 30 Tak więc analizowane w postępowaniu głównym wezwania należy zakwalifikować jako „środki administracyjne” w rozumieniu art. 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 2988/95, zarówno w zakresie, w jakim dotyczą one zobowiązania głównego, jak i odsetek, zważywszy, że wezwania te – w ujęciu łącznym – są częścią cofnięcia bezprawnie uzyskanej korzyści przez podmiot gospodarczy.
- 31 Wynika stąd, że termin przedawnienia, o którym mowa w art. 3 ust. 1 tego rozporządzenia, stosuje się w okolicznościach takich jak te w postępowaniu głównym.
- 32 Wniosku tego w niniejszej sprawie nie podważa orzecznictwo wynikające z wyroku z dnia 29 marca 2012 r., Pfeifer & Langen (C-564/10, EU:C:2012:190), na które powołuje się sąd odsyłający. O ile bowiem w pkt 53 tego wyroku Trybunał orzekł, że art. 3 rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, iż terminu przedawnienia, który przepis ten przewiduje w odniesieniu do

ściągnięcia wierzytelności głównej, nie stosuje się do egzekwowania odsetek wynikających z tej wierzytelności, o tyle taka wykładnia odnosiła się – jak wynika z tego punktu – do sytuacji, w której odsetki były należne na podstawie samego prawa krajowego, a nie, jak w niniejszej sprawie, na podstawie prawa Unii.

- 33 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze trzeba udzielić odpowiedzi, że art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, iż termin przedawnienia przewidziany w tym artykule stosuje się względem dochodzenia wierzytelności z tytułu odsetek takich jak te w postępowaniu głównym, należnych na podstawie art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 i art. 5a rozporządzenia nr 3002/92.

W przedmiocie pytania drugiego

- 34 W drodze pytania drugiego sąd odsyłający zasadniczo zmierza do ustalenia, czy art. 3 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, że fakt – w odniesieniu do podmiotu – bycia dłużnikiem z tytułu odsetek takich jak te w postępowaniu głównym stanowi „nieprawidłowości ciągłe lub powtarzające się” w rozumieniu tego przepisu, którego termin przedawnienia rozpoczyna swój bieg od dnia, w którym pomoc lub kwoty bezprawnie otrzymane, leżące u podstaw postępowania głównego, zostały zwrócone.
- 35 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału nieprawidłowość ma charakter „ciągły lub powtarzający się” w rozumieniu art. 3 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 2988/95, jeżeli popełniana jest przez podmiot, który czerpie korzyści ekonomiczne z całokształtu podobnych operacji, które naruszają ten sam przepis prawa Unii (wyrok z dnia 11 czerwca 2015 r., Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 36 W świetle tej definicji rząd francuski zasadniczo podnosi w swoich uwagach przedstawionych przed Trybunałem, że nieprawidłowość w rozumieniu art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 2988/95, stanowiącą podstawę każdej z wierzytelności z tytułu odsetek w postępowaniu głównym, należy uznać za odrębną od nieprawidłowości leżącej u podstaw wierzytelności głównej. Zatem nieprawidłowość ciągła polegałaby na długotrwałym braku uregulowania wierzytelności głównej przez cały okres, w którym podmiot pozostaje dłużnikiem z tytułu tej wierzytelności.
- 37 Niemniej jednak, mając na względzie rozważania zawarte w pkt 29 niniejszego wyroku, odsetki takie jak te będące przedmiotem postępowania głównego nie powinny być postrzegane jako wynikające z nieprawidłowości – w rozumieniu art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 2988/95 – mającej charakter inny niż ta, która spowodowała zwrot pomocy i kwot będących przedmiotem postępowania głównego.
- 38 Należy bowiem przypomnieć, że dopuszczenie się nieprawidłowości w rozumieniu art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 2988/95 oznacza wystąpienie dwóch przesłanek, a mianowicie działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego, stanowiącego naruszenie prawa Unii oraz szkody lub potencjalnej szkody w budżecie Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 6 października 2015 r., Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export, C-59/14, EU:C:2015:660, pkt 24).
- 39 Odnośnie do przesłanki polegającej na istnieniu naruszenia prawa Unii, z art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 i z art. 5a rozporządzenia nr 3002/92 wynika, że to samo naruszenie przepisu prawa Unii równocześnie prowadzi do ściągnięcia kwot bezprawnie otrzymanych z powodu tego naruszenia i do naliczenia odsetek oprócz tych kwot, które łącznie wchodzi w skład całości ściągnięcia korzyści gospodarczej bezprawnie przyznanej danemu podmiotowi.
- 40 Odnośnie do przesłanki polegającej na istnieniu szkody, albo potencjalnej szkody, na rzecz budżetu Unii należy wskazać – jak zasadniczo zauważył rzecznik generalny w pkt 51 i 60 opinii – że odsetki, o których mowa w art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 i w art. 5a rozporządzenia nr 3002/92,

stanowią odsetki kompensacyjne służące odzwierciedleniu aktualnej wartości „szkody” w rozumieniu art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 2988/95 w okresie między datą jej wystąpienia i datą faktycznego jej zwrotu przez zainteresowany podmiot.

- 41 Wynika stąd, że wbrew twierdzeniom rządu francuskiego w kwestii naruszenia przepisów rozporządzeń nr 3665/87 i nr 3002/92, nieprawidłowość w rozumieniu art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 2988/95 prowadzi do ściągnięcia korzyści niesłusznie przyznanej danemu podmiotowi, która zgodnie z art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 i art. 5a rozporządzenia nr 3002/92 stanowi pomoc lub kwoty nienależnie otrzymane przez ten podmiot, powiększone o odsetki przewidziane w tych artykułach.
- 42 Na pytanie drugie trzeba zatem udzielić odpowiedzi, iż art. 3 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, że okoliczność występowania w roli dłużnika z tytułu odsetek takich jak te będące przedmiotem postępowania głównego nie stanowi dla podmiotu „nieprawidłowości ciągłej lub powtarzającej się” w rozumieniu tego przepisu. Takie wierzytelności należy uznać za wynikające z tej samej nieprawidłowości w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95 co nieprawidłowość pociągająca za sobą windykację pomocy i kwot nienależnie otrzymanych, stanowiących wierzytelność główną.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 43 W drodze pytania trzeciego sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 3 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, że w odniesieniu do postępowania prowadzącego do przyjęcia środków administracyjnych mających na celu ściągnięcie wierzytelności z tytułu odsetek takich jak te będące przedmiotem postępowania głównego termin przedawnienia przewidziany w rzezonym art. 3 ust. 1 akapit pierwszy rozpoczyna bieg od daty, w której doszło do naruszenia skutkującego odzyskaniem pomocy i kwot nienależnych, na podstawie których obliczono odsetki, lub czy termin ten rozpoczyna swój bieg w dniu odpowiadającym początkowi naliczania odsetek.
- 44 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że z odpowiedzi na pytanie drugie wynika, iż wierzytelności takie jak te będące przedmiotem postępowania głównego należy uznać za wynikające z tej samej nieprawidłowości w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95 w zakresie dotyczącym zarówno wierzytelności głównej, jak i odsetek.
- 45 Tak więc zgodnie z brzmieniem art. 3 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2988/95 termin przedawnienia dochodzenia należności mającego na celu zwrot takich wierzytelności wynosi cztery lata od dnia, w którym dopuszczono się nieprawidłowości.
- 46 To w świetle przebiegu okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym należy ustalić dzień, w którym dopuszczono się nieprawidłowości.
- 47 Trybunał orzekł bowiem, że w świetle koniecznych do stwierdzenia nieprawidłowości przesłanek, które przypomniano w pkt 38 niniejszego wyroku, terminu przedawnienia rozpoczyna swój bieg w chwili zdarzenia, które miało miejsce jako ostatnie, to znaczy albo w dniu wystąpienia szkody, jeżeli szkoda ta powstała po działaniu lub zaniechaniu stanowiącym naruszenie prawa Unii, albo w dniu tego działania lub zaniechania, jeżeli dana korzyść została przyznana przed owym działaniem lub zaniechaniem (zob. podobnie wyrok z dnia 6 października 2015 r., Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export, C-59/14, EU:C:2015:660, pkt 26).
- 48 W tym względzie Trybunał uściślił, że odnośnie do refundacji wywozowych „szkoda” w rozumieniu art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 2988/95 urzeczywistnia się w dniu wydania decyzji o przyznaniu definitywnie danej korzyści. To bowiem od tej chwili istnieje rzeczywiście szkoda w budżecie Unii. Szkody tej nie można uznać za istniejącą przed dniem ostatecznego przyznania tej korzyści, ponieważ

oznaczałoby to przyznanie, że termin przedawnienia dla żądania zwrotu tej kwoty może rozpocząć bieg już w chwili, w której nie została ona jeszcze przyznana (zob. podobnie wyrok z dnia 6 października 2015 r., Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export, C-59/14, EU:C:2015:660, pkt 32). Odnosnie do zabezpieczenia takiego jak to wskazane w art. 5a rozporządzenia nr 3002/92 należy stwierdzić, że szkoda w rozumieniu art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 2988/95 występuje w chwili zwolnienia takiego zabezpieczenia.

- 49 W niniejszej sprawie chronologia faktów w postępowaniu głównym, taka jak opisana w postanowieniu odsyłającym, nie pozwala na ustalenie, po pierwsze, daty powstania „szkody” w rozumieniu art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 2988/95, a po drugie, czy szkoda powstała przed czynnością albo zaniechaniem stanowiącym naruszenie prawa Unii czy po nich.
- 50 W każdym razie na sądzie odsyłającym, który dysponuje pełną wiedzą co do okoliczności faktycznych postępowania głównego, ciąży obowiązek ustalenia, czy w niniejszej sprawie analizowana korzyść została ostatecznie przyznana przed czynnością lub zaniechaniem stanowiącym naruszenie prawa Unii. W takim wypadku termin do dochodzenia należności mającego na celu ściągnięcie wierzytelności składających się z odsetek w postępowaniu głównym rozpoczyna swój bieg od chwili tej czynności albo tego zaniechania. Jeśli – odwrotnie – wydaje się, że korzyść tę przyznano po tej czynności, względnie po tym zaniechaniu, dies a quo odpowiada dacie przyznania tej korzyści, a więc przypada na dzień odpowiadający początkowi obliczania tych odsetek.
- 51 Mając na uwadze powyższe rozważania, na pytanie trzecie trzeba udzielić odpowiedzi, że art. 3 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, iż w odniesieniu do postępowań prowadzących do przyjęcia środków administracyjnych mających na celu ściągnięcie wierzytelności z tytułu odsetek, takich jak te będące przedmiotem postępowania głównego, termin przedawnienia przewidziany w rzeczonym art. 3 ust. 1 akapit pierwszy rozpoczyna bieg od dnia, w którym doszło do naruszenia skutkującego odzyskaniem pomocy i kwot nienależnych, na podstawie których obliczono odsetki, to jest w dniu wystąpienia czynnika świadczącego o tym naruszeniu, czyli albo czynności, albo zaniechania, albo szkody, które następują jako ostatnie.

W przedmiocie pytań czwartego i piątego

- 52 Poprzez pytania czwarte i piąte, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zasadniczo zmierza do ustalenia, czy art. 3 ust. 1 akapit czwarty rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, że w odniesieniu do dochodzenia prowadzącego do przyjęcia środków administracyjnych mających na celu zwrot odsetek, takich jak te będące przedmiotem postępowania głównego, przedawnienie następuje z chwilą upływu terminu przewidzianego w tym art. 3 ust. 1 akapit czwarty, w wypadku gdy w tym terminie właściwy organ, mimo iż zażądał zwrotu pomocy albo kwot nienależnie otrzymanych przez dany podmiot gospodarczy, nie wydał żadnej decyzji w przedmiocie tych odsetek.
- 53 Zarówno z brzmienia, jak i ze struktury art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95 wynika, że w czwartym akapicie tego przepisu ustanowiony został mający zastosowanie do przedawnienia nieprawidłowości nieprzekraczalny termin upływający najpóźniej w dniu, w którym mija okres odpowiadający podwójnemu terminowi przedawnienia określonego w akapicie pierwszym tego ustępu, jeśli do tego czasu właściwy organ nie wymierzył kary; nie dotyczy to przypadków, w których postępowanie administracyjne zostało zawieszona zgodnie z art. 6 ust. 1 tego rozporządzenia (wyrok z dnia 11 czerwca 2015 r., Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, pkt 63).
- 54 W świetle orzecznictwa Trybunału należy stwierdzić, że ten nieprzekraczalny termin ma zastosowanie również do środków administracyjnych w rozumieniu art. 4 tego rozporządzenia (wyrok z dnia 3 września 2015 r., Sodiaal International, C-383/14, EU:C:2015:541, pkt 33).

- 55 Ponadto Trybunał orzekł, że omawiany termin przyczynia się do zwiększenia pewności prawa u podmiotów gospodarczych, stanowiąc przeszkodę dla tego, aby przedawnienie danej nieprawidłowości mogło być przeciągane w nieskończoność poprzez powtarzające się przerywające je czynności (zob. podobnie wyrok z dnia 11 czerwca 2015 r., Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, pkt 64).
- 56 Tak więc, pominiawszy przypadek zawieszenia postępowania administracyjnego zgodnie z art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95, wydanie przez właściwy organ aktów odnoszących się do dochodzenia lub postępowania w sprawie nieprawidłowości połączone z podaniem ich do wiadomości danej osoby zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit trzeci tego rozporządzenia nie skutkuje przerwaniem biegu terminu określonego w art. 3 ust. 1 akapit czwarty tego samego rozporządzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 11 czerwca 2015 r., Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, pkt 72).
- 57 W odniesieniu do nieprawidłowości takich jak te będące przedmiotem postępowania głównego wynika stąd, że właściwy organ ma obowiązek przyjęcia środków administracyjnych mających na celu odzyskanie nienależnie przyznanej korzyści ekonomicznej w każdym razie w terminie przewidzianym w art. 3 ust. 1 akapit czwarty rozporządzenia nr 2988/95.
- 58 W świetle rozważań zawartych w pkt 30 i 45 niniejszego wyroku termin ten stosuje się zarówno względem środków mających na celu zwrot kwot, o których mowa w art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 i w art. 5a rozporządzenia nr 3002/92, jak i względem tych środków, które dotyczą odsetek przewidzianych w tych przepisach, i zaczyna swój bieg od dnia, w którym dopuszczono się nieprawidłowości w rozumieniu art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 2988/95, stanowiącej naruszenie przepisów rozporządzeń nr 3665/87 i nr 3002/92.
- 59 Zatem w sytuacji takiej jak ta w postępowaniu głównym, w której właściwy organ w pierwszej kolejności zażądał uregulowania wierzytelności głównej, zanim w drugiej kolejności zażądał zapłaty odsetek, nawet przy założeniu, że akty przerywające bieg przedawnienia zostały wydane w odniesieniu do tych odsetek, organ ten jednak miał obowiązek wydać decyzję w sprawie zapłaty rzeczonych odsetek w terminie przewidzianym w art. 3 ust. 1 akapit czwarty rozporządzenia nr 2988/95.
- 60 Wynika stąd, że w wypadku gdy miały miejsce nieprawidłowości dotyczące rozporządzeń nr 3665/87 i nr 3002/92 – jak w postępowaniu głównym – odpowiednio, w latach 1999 i 2000, art. 3 ust. 1 akapit czwarty rozporządzenia nr 2988/95 nie zezwalał właściwemu organowi na wydanie w ciągu 2013 r. decyzji odnośnie do odsetek należnych na podstawie art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 i art. 5a rozporządzenia nr 3002/92, ponieważ zobowiązania dotyczące tych odsetek były w tym momencie – z zastrzeżeniem zbadania tego przez sąd odsyłający – przedawnione. Zważywszy na bezwzględny charakter terminu przewidzianego w art. 3 ust. 1 akapit czwarty rozporządzenia nr 2988/95, wniosek ten nasuwa się również w wypadku, gdy w terminie wskazanym w tym przepisie organ ten wydał decyzję w sprawie zwrotu kwot stanowiących zobowiązanie podstawowe.
- 61 W świetle powyższych rozważań na pytania czwarte i piąte trzeba udzielić odpowiedzi, iż art. 3 ust. 1 akapit czwarty rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, że w odniesieniu do czynności prowadzących do przyjęcia środków administracyjnych mających na celu odzyskanie odsetek takich jak te będące przedmiotem postępowania głównego przedawnienie następuje wraz z upływem terminu przewidzianego w art. 3 ust. 1 akapit czwarty, jeśli w tym terminie właściwy organ, mimo wystąpienia z żądaniem zwrotu pomocy albo kwot nienależnie otrzymanych przez podmiot gospodarczy, nie wydał decyzji w sprawie tych odsetek.

W przedmiocie pytania szóstego

- 62 Poprzez pytanie szóste sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 3 ust. 3 rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, że przewidziany w prawie krajowym termin przedawnienia dłuższy niż ten, o którym mowa w art. 3 ust. 1 tego rozporządzenia, może być stosowany w sytuacji takiej jak ta w postępowaniu głównym dla dochodzenia roszczeń z tytułu odsetek, które powstały przed datą wejścia w życie tego terminu i nie były jeszcze przedawnione na podstawie tego ostatniego przepisu.
- 63 Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 3 ust. 3 rozporządzenia nr 2988/95 państwa członkowskie mogą stosować dłuższe terminy przedawnienia niż minimalny czteroletni termin przedawnienia przewidziany w art. 3 ust. 1 tego rozporządzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 17 września 2014 r., Cruz & Companhia, C-341/13, EU:C:2014:2230, pkt 54).
- 64 W tym względzie państwa członkowskie zachowują zatem szerokie uprawnienia dyskrecjonalne, jeżeli chodzi o ustalanie dłuższych terminów przedawnienia, które mają one zamiar stosować w przypadku nieprawidłowości stanowiących zagrożenie dla interesów finansowych Unii (wyrok z dnia 17 września 2014 r., Cruz & Companhia, C-341/13, EU:C:2014:2230, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 65 Z orzecznictwa Trybunału wynika ponadto, że na mocy art. 3 ust. 3 rozporządzenia nr 2988/95 państwa członkowskie mogą, po pierwsze, nadal stosować dłuższe okresy przedawnienia, istniejące w dniu ustanowienia rzeczonożego rozporządzenia, a po drugie, mogą wprowadzać nowe reguły przedawnienia określające te okresy po tym dniu (wyrok z dnia 29 stycznia 2009 r., Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb i in., od C-278/07 do C-280/07, EU:C:2009:38, pkt 42).
- 66 Odnośnie do postępowania głównego, z postanowienia odsyłającego wynika, że w momencie dopuszczenia się analizowanych nieprawidłowości nie istniały jeszcze w prawie krajowym żadne reguły przedawnienia, które podlegałyby zastosowaniu w miejsce zasad przewidzianych w rozporządzeniu nr 2988/95.
- 67 Sąd odsyłający jednak uściśla, że ustawa nr 2008-561, której przepisy przejściowe przypomniano w pkt 13 niniejszego wyroku, wprowadziła nowe zasady przedawnienia w prawie cywilnym, które określają termin przedawnienia na pięć lat.
- 68 W tych okolicznościach pytanie skierowane przez sąd odsyłający dotyczy kwestii, czy prawo Unii stoi na przeszkodzie zastosowaniu dłuższego terminu przedawnienia w rozumieniu art. 3 ust. 3 rozporządzenia nr 2988/95, w zakresie, w jakim wywoływałby on skutek w postaci wydłużenia o rok terminu przedawnienia stosowanego zasadniczo względem zobowiązań jeszcze nieprzedawnionych.
- 69 Już na wstępie należy przypomnieć, że – jak to wynika z pkt 53 i 59 niniejszego wyroku – zastosowanie terminu przedawnienia dłuższego niż ten przewidziany w art. 3 ust. 1 tego rozporządzenia może być brane pod uwagę wyłącznie w wypadku, gdy w chwili wejścia w życie tego terminu dane wiarytelności nie przedawniły się ani w świetle akapitu pierwszego tego ustępu, ani akapitu trzeciego, który stanowi bezwzględną granicę.
- 70 Ponadto, o ile państwa członkowskie przewidują dłuższe terminy przedawnienia na podstawie art. 3 ust. 3 rozporządzenia nr 2988/95, o tyle nie mają one obowiązku, w kontekście tego przepisu, przewidzenia takich dłuższych terminów przedawnienia w szczególnych lub sektorowych przepisach (zob. podobnie wyrok z dnia 29 stycznia 2009 r., Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb i in., od C-278/07 do C-280/07, EU:C:2009:38, pkt 46). Mają one możliwość przyjęcia przepisów ustawowych ustanawiających termin przedawnienia o charakterze bezwzględnym (zob. podobnie wyrok z dnia 17 września 2014 r., Cruz & Companhia, C-341/13, EU:C:2014:2230, pkt 57, 63 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 71 Jeżeli na podstawie art. 3 ust. 3 rozporządzenia nr 2988/95 zostanie zastosowany dłuższy termin przedawnienia, przedawnienie – niezależnie od dokonania czynności powodującej zawieszenie biegu przedawnienia – następuje w każdym razie najpóźniej w dniu, w którym upływa termin równy podwójnemu okresowi tego dłuższego terminu przedawnienia.
- 72 Ponadto, o ile – jak wynika z pkt 64 niniejszego wyroku – państwa członkowskie zachowują szerokie uprawnienia dyskrecyjne, jeżeli chodzi o ustalanie dłuższych terminów przedawnienia, o tyle państwa te mają obowiązek przestrzegania zasad ogólnych prawa Unii, w szczególności zasady pewności prawa i proporcjonalności.
- 73 Jeśli chodzi o zasadę pewności prawa, to – jak wynika z orzecznictwa Trybunału z dziedziny prawa karnego – co do zasady państwa członkowskie mają prawo do przedłużenia terminu przedawnienia, jeżeli zarzucane czyny nigdy się nie przedawniły (zob. podobnie wyrok z dnia 8 września 2015 r., Taricco i in., C-105/14, EU:C:2015:555, pkt 57).
- 74 Odnośnie do zasady proporcjonalności należy zauważyć, że stosowanie dłuższego krajowego terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 3 ust. 3 rozporządzenia nr 2988/95, w celu prowadzenia postępowań w sprawie nieprawidłowości w rozumieniu tego rozporządzenia nie powinno wychodzić w sposób oczywisty poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celu ochrony interesów finansowych Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 17 września 2014 r., Cruz & Companhia, C-341/13, EU:C:2014:2230, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo). Jeśli chodzi o pięcioletni termin przedawnienia, taki jak przewidziany w art. 2224 code civil, w brzmieniu wynikającym z ustawy nr 2008-561, należy wskazać, iż jest on jedynie dłuższy o rok w stosunku do terminu przewidzianego w art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95. Tak więc taki termin nie wykracza poza to, co jest konieczne w celu umożliwienia organom krajowym prowadzenia postępowania w sprawie nieprawidłowości powodujących szkody w budżecie Unii, i spełnia wymóg proporcjonalności.
- 75 Jeśli chodzi, ściślej rzecz ujmując, o sytuację w niniejszej sprawie, to do sądu odsyłającego należy zbadanie, przy uwzględnieniu odpowiedzi udzielonej na pytania prejudycjalne drugie i trzecie oraz rozważań zawartych w pkt 58 niniejszego wyroku w odniesieniu do początku biegu terminu przedawnienia stosowanego względem wierzytelności z tytułu odsetek, takich jak te będące przedmiotem postępowania głównego, czy w momencie wejścia w życie ustawy nr 2008-561, ustanawiającej pięcioletni termin w niniejszej sprawie, wierzytelności te były przedawnione w świetle akapitu pierwszego i w świetle akapitu czwartego art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95. Jeśli okazałoby się, że przedawnienie nie nastąpiło w rzeczonym dniu, na podstawie tego art. 3 ust. 1 akapit czwarty rozporządzenia nr 2988/95 wydaje się, że podwójnie liczony termin pięciu lat przewidziany w tej ustawie w każdym razie upłynąłby w dniu, gdy właściwy organ wydałby swoją decyzję dotyczącą odsetek będących przedmiotem niniejszej sprawy – w kwietniu 2013 r., czego zbadanie należy jednak do sądu odsyłającego.
- 76 Mając na uwadze powyższe rozważania, na pytanie szóste trzeba udzielić odpowiedzi, iż art. 3 ust. 3 rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, że termin przedawnienia przewidziany w prawie krajowym, który jest dłuższy niż termin, o którym mowa w art. 3 ust. 1 tego rozporządzenia, może być stosowany w sytuacji takiej jak ta w postępowaniu głównym względem dochodzenia roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie tego terminu i jeszcze nieprzedawnionych na podstawie tego ostatniego przepisu.

W przedmiocie kosztów

- 77 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 3 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich należy interpretować w ten sposób, iż termin przedawnienia przewidziany w tym artykule stosuje się względem dochodzenia wierzytelności z tytułu odsetek takich jak te w postępowaniu głównym, należnych na podstawie art. 11 ust. 3 rozporządzenia Komisji (EWG) nr 3665/87 z dnia 27 listopada 1987 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych, zmienionego rozporządzeniem Komisji (WE) nr 495/97 z dnia 18 marca 1997 r., i art. 5a rozporządzenia Komisji (EWG) nr 3002/92 z dnia 16 października 1992 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady kontroli wykorzystania lub przeznaczenia produktów z interwencji, zmienionego rozporządzeniem Komisji (WE) nr 770/96 z dnia 26 kwietnia 1996 r.
- 2) Artykuł 3 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, że okoliczność występowania w roli dłużnika z tytułu odsetek takich jak te będące przedmiotem postępowania głównego nie stanowi dla podmiotu „nieprawidłowości ciągłej lub powtarzającej się” w rozumieniu tego przepisu. Takie wierzytelności należy uznać za wynikające z tej samej nieprawidłowości w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95 co nieprawidłowość pociągająca za sobą windykację pomocy i kwot nienależnie otrzymanych, stanowiących wierzytelność główną.
- 3) Artykuł 3 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, iż w odniesieniu do postępowań prowadzących do przyjęcia środków administracyjnych mających na celu ściągnięcie wierzytelności z tytułu odsetek, takich jak te będące przedmiotem postępowania głównego, termin przedawnienia przewidziany w rzeczonym art. 3 ust. 1 akapit pierwszy rozpoczyna bieg od dnia, w którym doszło do naruszenia skutkującego odzyskaniem pomocy i kwot nienależnych, na podstawie których obliczono odsetki, to jest w dniu wystąpienia czynnika świadczącego o naruszeniu, czyli albo czynności, albo zaniechania, albo szkody, które następują jako ostatnie.
- 4) Artykuł 3 ust. 1 akapit czwarty rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, że w odniesieniu do czynności prowadzących do przyjęcia środków administracyjnych mających na celu odzyskanie odsetek takich jak te będące przedmiotem postępowania głównego przedawnienie następuje wraz z upływem terminu przewidzianego w art. 3 ust. 1 akapit czwarty, jeśli w tym terminie właściwy organ, mimo wystąpienia z żądaniem zwrotu pomocy albo kwot nienależnie otrzymanych przez podmiot gospodarczy, nie wydał decyzji w sprawie tych odsetek.
- 5) Artykuł 3 ust. 3 rozporządzenia nr 2988/95 należy interpretować w ten sposób, że termin przedawnienia przewidziany w prawie krajowym, który jest dłuższy niż termin, o którym mowa w art. 3 ust. 1 tego rozporządzenia, może być stosowany w sytuacji takiej jak ta w postępowaniu głównym względem dochodzenia roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie tego terminu i jeszcze nieprzedawnionych na podstawie tego ostatniego przepisu.

Podpisy